

RIKSADVOKATEN

Sjøfartsdirektoratet
(per e-post postmottak@sjofartsdir.no)

REF.:
201202817- /MHO

VÅR REF.:
2012/01071-002 KRI/jaa
544

DATO:
21.08.2012

HØRING – RAPPORT OM SIKKERHET VED BRUK AV FRITIDSBÅT

Det vises til direktoratets høringsbrev av 13. april d.å., med høringsfrist 13. juli s.å.

Riksadvokaten ble gjort kjent med ovenstående rapport via brev fra Justisdepartementet idet vi ikke var oppført på høringslisten. Uttalelsen kommer følgelig etter fristen. Det vises til telefonsamtale med Bjørn Reppe i direktoratet om utsatt høringsfrist.

Det er flere forhold i rapporten som faller innenfor riksadvokatens ansvarsområde som er bakgrunnen for at en avgir høringsuttalelse. Arbeidsgruppens forslag om å heve bøtesatsene ved overtredelser, en eventuell skjerping av promillegrensen, samt påbud om bruk av flytevest i åpne fritidsbåter og kajaker, innføring av nasjonal fartsgrense og til sist forslaget om en formalisering i lov eller forskrift av politiets plikt til å rapportere om dødsulykker til Sjøfartsdirektoratet er slike problemstillinger.

Promillegrense

Riksadvokaten støtter flertallet i arbeidsgruppens forslag om å skjerpe promillegrensen for båter som omfattes av småbåtloven § 33. Dette vil formentlig i større grad enn med dagens promillegrense markere at alkoholpåvirkning og føring av båt ikke bør kombineres. Det vil videre, ut fra erfaringene med innføringen av en strengere promillegrense for bilkjøring i 2000, påvirke folks holdning til at båtføring i alkoholpåvirket tilstand ikke bør forekomme. Alkoholpåvirkning fører til svekket impulskontroll og vurderingsevne, og øker risikoen for ulykker. Dette kan igjen være med på å påvirke risikotagning og andre valg som kan være medvirkende årsak til dødsulykker på sjøen. Det vises til sjøulykkesstatistikken for de siste 10 år hvor 26 % av de omkomne var alkoholpåvirket. Alle omkomne har ikke vært testet for slik påvirkning og det reelle antallet anslås å være høyere. Arbeidsgruppens statistikk viser dessuten at kun 4,5 % av de som var alkoholpåvirket og omkom brukte flyteutstyr. Dette tilsier at alkoholpåvirkede har et mer ukritisk syn på sikkerhet som igjen kan lede til ulykker.

Antallet båter, herunder de hurtiggående, har økt, og det er ikke noe i samfunnsutviklingen som tilsier at denne trenden vil reduseres. Ved å skjerpe promillegrensen utviskes i større grad ulikheten i promillegrensene på sjø og land.

Den nærmere fastleggingen av promillegrensen, dvs. hvorvidt den bør være 0,5 eller 0,2 har derimot riksadvokaten ingen sikker oppfatning av. Ved forslaget om å innføre 0,2 for motorvogner undervurderte en herfra den positive effekt dette fikk ved at førere i langt mindre grad synes å spekulere i et begrenset alkoholinntak opp mot lovens grense sammenlignet med totalavhold. Sjøfartsmyndighetene er formentlig nærmest til å vurdere om dette er en ønsket effekt, også for småbåtførere. I så fall må 0,2 vurderes innført.

Flyteutstyr

Riksadvokaten støtter arbeidsgruppens forslag om at det bør vurderes å innføre et påbud om bruk av flytevest for alle om bord i åpne båter under seilas. Det vises til at 222 av de 352 personene som har omkommet i sjøulykker de siste 10 årene ikke har benyttet slikt utstyr. Dette antas å være et godt tiltak for å redusere antall omkomne og det må legges til grunn at et påbud normalt vil føre til økt bruk av flyteutstyr. En eventuell regulering av et påbud bør deretter nærmere vurderes, herunder om når plikten inntre, hvem som skal ansvarliggjøres for eventuelle brudd og hvilken sanksjon og størrelsen på denne. Det vises til at bilbelte påbudet fremgår av egen forskrift om bruk av personlig verneutstyr.

Nasjonal fartsgrense

De forhold arbeidsgruppen beskriver i sitt forslag om å innføre en nasjonal fartsgrense for å få et mer enhetlig regelverk og øke informasjonstilgangen til kontrolltater og båtfører, tiltres. Den nærmere utformingen av regelverket og forholdet mellom lokal og sentral regulering bør ut fra erfaringene fra 2003 gjennomgås grundig og eventuelt bli gjenstand for en separat utredning og høring.

Sanksjoner

Etter riksadvokatens syn er det mye som tyder på at bøtesatsene for overtredelser av fritids- og småbåtloven bør økes i tråd med arbeidsgruppens forslag. En slik økning vil være i tråd med økningen av bøtesatser for overtredelser på vegtrafikklovens område. Det vises bl.a. til arbeidsgruppens redegjørelse om at lønnsnivået i Norge har økt med 70 % siden gjeldene satser for forenklet forelegg i fritids- og småbåtsaker ble fastsatt i 2001.

Arbeidsgruppens forslag om å forbeholde grove overtredelser av promillebestemmelsene ved 0,8 promille dersom det innføres en skjerpet promillegrense synes veloverveid, herunder at tap av førerett eller sperrefrist for båtførere skal relateres til grove tilfeller. En gjør videre oppmerksom på endring i 2012 av forskrift om tap av retten til å føre motorvogn m.v. § 3-1 som nå lyder slik: *”Ileggelse av straff for føring av motorvogn med konsentrasjon av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel i blodet til og med 0,5 promille eller tilsvarende eller til og med 0,25 milligram per liter luft i utåndingsluften, skal normalt ikke medføre tap av førerett, med mindre føreren har føreretten på prøve eller det foreligger skjerpene omstendigheter.*

Tap av førerett bør fastsettes til minst 6 måneder dersom

- a) det ilegges straff for føring av motorvogn med slik konsentrasjon av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel som nevnt i første ledd for førere som har føreretten på prøve, eller*
- b) det foreligger skjerpene omstendigheter som dårlig sikt og vanskelige kjøreforhold, fartsovertredelser og uaktsomme forbikjøringer.”*

Det legges til at en tilsvarende bestemmelse også bør innføres dersom promillegrensen skjerpes.

Riksadvokatens bøtedirektiv for manglende båtførerprøve fra 2010 bør inkorporeres i forskriften om forenklet forelegg i fritids- og småbåtsaker. Dette vil bidra til et lettere tilgjengelig regelverk og øke informasjonstilgangen.

Rapporteringsplikt av sjøulykker

Arbeidsgruppen peker på manglende faktagrunnlag når årsaker til ulykker med fritidsbåter skal avdekkes, og peker på flere forhold som bør endres.

Ved lov av 7. januar 2005 ble det gjort endringer i sjøloven som bl.a. opphevet instituttet med sjøforklaringer og som utvidet Havarikommisjonens ansvarsområde til også å gjelde undersøkelse av sjøulykker. Ordningen trådte i kraft 1. juli 2008, og fra da av opphørte hjemmelen i sjøloven for oppnevning av særskilt undersøkelseskomisjon.

Fra 1. juli 2008 overtok Politidirektoratet det administrative ansvaret for sjøfartsinspektørene. Riksadvokaten gav den gang sin tilslutning til at den tidligere ordningen opphørte ved at inspektørene erstattes med spesialletterforskere i politiet, uten påtalemyndighet.

Riksadvokaten satte samme år ned en arbeidsgruppe for å utarbeide utkast til en felles veiledning for samarbeidet mellom politiet, påtalemyndigheten og Sjøfartsdirektoratet. Denne rapporten fra 5. juni 2009 med medlemmer fra disse tre etatene vedlegges høringsuttalelsen. I rapporten s. 27 følger redegjørelse for gjeldene meldepliktregler og hvordan disse ikke synes å være overholdt. Det som her fremgår må være hovedgrunnen til den mangelfulle informasjonen. Et nytt pålegg i lov- eller forskriftsform til politiet synes ikke å kunne bøte på det problem arbeidsgruppen peker på.

Tor-Aksel Busch

Katharina Rise
statsadvokat

Gjenpart: Justis- og beredskapsdepartementet, politiavdelingen ref. 201202817-/MHO